

**A KIADVÁNY A VÁLLAKOZÓI AKADÉMIA CÍMŰ
RENDEZVÉNYSOROZAT TAPASZTALATAI ALAPJÁN KÉSZÜLT.
(második kiadvány)**

Új Ptk. – Vállalkozói szemmel

Változások a régi Ptk. szabályaihoz képest

Tartalom

1. Lényegi változások a jogalanyokat és a személyiségi jogvédelmet illetően.....	4
2. A jogi személyeket érintő újdonságok	5
3. Családjogi fontosabb változások	10
4. Az élettársakra vonatkozó szabályok.....	14
5. Dologi jogi változások	15
6. Kötelmi jogi újdonságok.....	16
Érdekessegek a kötelmi jog általános szabályai közül	16
A szerződésekre vonatkozó szabályok.....	18
A szerződésszegés általános szabályai.....	23
Különös rész (egyres szerződések)	28
A vállalkozási típusú szerződések	30
A megbízási típusú szerződések	33
A használati szerződések	34
A forgalmazási és a jogbérleti (franchise) szerződés	34
A hitel- és a számlaszerződések.....	35
A biztosítéki szerződések.....	36
A biztosítási szerződések	39
7. Öröklési jog	41
8. Az új ptk. Hatályba lépése	42
9. Zárószó.....	43
10. Felhasznált irodalom.....	44

Előszó

Kedves Olvasó!

Egy korszak zárult le a régi Polgári Törvénykönyv (Ptk.) hatályon kívül helyezésével és az új megalkotásával. Ne felejtsük el, hogy a régi 1959-ben készült, így már ideje volt a jelenkor kívánalmainak megfelelő jogi környezet kodifikálásának.

A Polgári Törvénykönyv szabályozza a jogalanyok (természetes és egyéb személyek) polgári jogi jogait és kötelezettségeit, így ezen jogterület újraszabályozása lényegében mindenkire, így különösen a vállalkozásokra kihatással van.

A vállalkozások számára a fontosabb szabályok ismerete nélkülözhetetlen, hiszen a mindennapi (üzleti) életben ezeket hasznosítani kell. Gondolhatunk itt egy e-mailben érkezett ajánlatra való reagálás, vagy egy beszámítási igény jogosságának eldöntésére is.

Nehéz vállalkozás egy 8 könyvből és megszámlálhatatlan §-ból álló törvénykönyv lényegi, a vállalkozásokat érintő újdonságait röviden összefoglalni, mégis szükséges, hiszen egyes esetekben éppen ezek az újdonságok dönthetnek el egy – egy vitás kérdést.

Persze, mondhatnánk, hogy tessék, erre valók az ügyvédek, a jogászok, azonban a mindennapjainkban tudnunk kell néhány egyszerű és fontos szabályt annak érdekében, hogy ne kelljen mindenért az ügyvédhez rohángálni, őt hívogatni. Az új Ptk. lényegi részekre, ún. könyvekre tagolódik. Ha keresünk benne egy szabályt, a legkönnyebben a „könyvek” (témák) adnak fogódzót, ezek a „könyvek” tehát:

- Első könyv: Bevezető rendelkezések
- Második könyv: Az ember mint jogalany
- Harmadik könyv: A jogi személy
- Negyedik könyv: Családjog
- Ötödik könyv: Dologi jog
- Hatodik könyv: Kötelmi jog
- Hetedik könyv: Öröklési jog
- Nyolcadik könyv: Záró rendelkezések

Általánosságban elmondhatjuk, hogy az új Ptk. igen sok szabállyal gazdagodott. Ezek részletes ismertetésébe – mivel sokszor részletszabályokról van szó – eltekintünk.

Kiadványunkban ezen igen nagy mennyiségű joganyagunk inkább a lényegi, a vállalkozók számára érdekes vagy hasznos részeit, újdonságait említjük meg annak érdekében, hogy munkájuk során fogódzót kapjanak és egyszerűsödjön az ügyek megítélése.

1. Lényegi változások a jogalanyokat és a személyiségi jogvédelmet illetően

A Ptk. Második könyvében (Az ember mint jogalany) fontos újdonság, hogy az ember a cselekvőképességének jövőbeli változása (korlátozása) esetére rendelkezhet¹. Ez korábban hiányzott a kódexből, ugyanakkor a mai világban jó tudni, hogy hajlott korunkra előre gondolva már most meghatározhatjuk, hogy ki legyen vagy ki ne legyen a gondnokunk, és ez vagy ezek a személyek milyen ügyeinkbe mennyire szólhassanak bele. Ez a lehetőség később felül is vizsgálható.

A személyiségi jogok általánosságban azt jelentik, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja². A törvény ezen általános szabályt követően külön is nevesít ilyen jogokat, illetve tilalmazza ezek megsértését (pl. az élet, a testi épség és az egészség megsértése, a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás megsértése, a személy hátrányos megkülönböztetése, a becsület és a jóhírnév megsértése, a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jog megsértése, a névviseléshez való jog megsértése vagy éppen a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése). Mivel ezek a jogok az Alaptörvény által is védett, lényegében alapvető vagy azokból kikövetkeztethető jogok, így azokat fokozott védelemben kell részesíteni.

Igen fontos újdonság a személyiségi jogvédelem körében a **sérelemdíj** bevezetése. A sérelemdíj azt jelenti, hogy akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért. Ez azzal jár, hogy – a kártérítés általános szabályaitól eltérően – a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges.³

Miért fontos? Mert nem kell az okozott kárt bizonyítanom, elég, ha bizonyítom, hogy valamely alapvető jogomat megsértették és a bíróság megállapítja (mintegy beárazza) a jogsértés

A sérelemdíj tehát egyszerűsíti a jogsértés szankcionálását, hatékonyra teszi a jogvédelmet, s ezáltal gyorsabbá a bírósági eljárásokat.

1 Ptk. Második rész X. Cím. Ptk. 2:39.§

2 Ptk. 2:42.§

3 Ptk. 2:52.§

2. A jogi személyeket érintő újdonságok

Bevezetőül elmondhatjuk, hogy a régi szabályozáshoz képest formailag markáns változás, hogy nem külön törvényben, hanem az új Ptk. egyik könyveként került kodifikálásra a jogi személyeket (azon belül a gazdasági társaságokat) érintő joganyag.

Jogi személy? Nem jogi személy?

A korábbi szabályozás szerint különbséget tettünk jogi személyiséggel rendelkező, valamint nem rendelkező gazdasági társaságok között. Míg korábban a betéti társaság (bt.) valamint a közkereseti társaság (kkt.) jogi személyiséggel nem rendelkező társaságnak számított, ma már a jogi személyiséggel rendelkező társaságok közé tartoznak, úgy, mint a korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság.⁴

Miért fontos? Mert eddig a bt. és kkt. csak korlátozott jogokkal rendelkeztek.

Tagok korlátlan felelőssége

Természetes személy egyidejűleg egy gazdasági társaságban lehet korlátlanul felelős tag.

Kiegészül a korábbi szabályozás arra vonatkozóan, hogy jogi személyek esetében ki nem lehet korlátlanul felelős tag.⁵

Gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja nem lehet:

- közkereseti társaság
- betéti társaság
- **egyéni cég**

Miért fontos? Hogy korlátlan felelősségünk nem lehet csak 1 társaságban.

Székhely, telephely, fióktelep?

Gazdasági társaság alapításánál új rendelkezés, hogy a gazdasági társaság létesítő okiratában nem kötelező feltüntetni a társaság telephelyét és fióktelepét, ha annak a nyilvántartásba való bejegyzését a társaság nem kéri. Ez a rendelkezés

4 Ptk. Harmadik rész X. Cím XV. Fejezet 3:89 §

5 Ptk. Harmadik rész X. Cím XV. Fejezet 3:90 §

zés lehetőséget ad arra, hogy eldöntsék, hogy a társaság telephelyét, fióktelepét nyilvánossá kívánják-e tenni. Feltüntetésük abban az esetben követelmény, ha szeretnék, hogy a közhiteles nyilvántartásba történő bejegyzés megtörténjen, egyéb esetben nem.⁶

Miért fontos? Cégváltás lehetősége esetén felesleges költséget eredményezhet.

Ügyvezetői felelősség az új Ptk. tükrében

Az egyik legfontosabb változásként említem az új Ptk. hatálybalépésével az ügyvezetői felelősség megváltozását.

A gazdasági társaságok vezetőinek elnevezése egységesen vezető tisztségviselő, amely – talán az elnevezésből is érezhető – egy kiemelt felelősségű státuszt feltételez.

Ennek értelmében a vezető tisztségviselő a jogi személynek okozott károkért a szerződésen kívüli károkozás szabályai szerint felel. Ugyanez vonatkozik a vezető tisztségviselő 3. személyekkel szemben okozott kárának kártérítési felelősségére is. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a vezető tisztségviselő 3. személynek kárt okoz, a jogi személyiségű társaság mellett egyetemlegesen felel az okozott kár megtérítéséért a károsulttal szemben.

Miért fontos? A vezető tisztségviselő már a társasággal egy sorban perelhető és egyetemlegesen felel, azaz a kár megfizetése akár a társaságtól, akár a vezető tisztségviselőtől követelhető.

A vezető tisztségviselő a társasággal szemben is felelősséggel tartozik, hiszen jogviszonya fennállása alatt a társaság ügyvezetését a társaság érdekeinek szem előtt tartva kell, hogy ellássa.

Az új Ptk. szabályozása szerint a társaság abban az esetben léphet fel a vezető tisztségviselővel szemben az ügyvezetői feladatok megsértése miatt, ha bizonyítani tudja, hogy az ügyvezetői tevékenység megfelelőségét megállapító felmentvény hamis vagy valótlan tényeken alapszik.⁷

A vezető tisztségviselő a társaság jogutód nélküli megszűnése esetén a hitelezők kielégítetlen tartozásaival szemben szintén a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint felel.

⁶ Ptk. Harmadik rész X. Cím XVI. Fejezet 3:96 §

⁷ Ptk. Harmadik rész X. Cím XX. Fejezet 3:117 §

A felelősséget arra alapítja a törvényalkotó, hogy ha a gazdasági társaságban fizetésképtelenséggel fenyegető helyzet áll elő és a vezető tisztségviselő a hitelezői érdekeket figyelmen kívül hagyta, vagyis a hitelezőknek kielégítetlen követelése maradt a társasággal szemben, a vezető tisztségviselő felelősséggel tartozik az okozott károkért a károsultak irányában.⁸

Az egyes jogi személyekre vonatkozó változások

1. Közkereseti társaság

A Ptk. a tagok mögöttes felelősségét a tagok mögöttes helyállási kötelezettségére cserélte. Ez azt jelenti, hogy csak abban az esetben végrehajtható a tagokkal szemben a bíróság által hozott marasztaló ítélet, ha a társasággal szemben a követelés végrehajtása a társasággal szemben nem vezetett eredményre.⁹

Korábbi szabályozás szerint a vezető tisztségviselő elnevezése üzletvezetésre jogosult tag volt. Közkereseti társaság vezető tisztségviselőjének elnevezése ÜGYVEZETŐ.

Ügyvezető lehet egy vagy több személy, választás hiányában a társaság valamennyi tagja elláthatja a kkt. ügyvezetését. A Ptk. kifejezetten kizárja olyan személy ügyvezetését, aki nem tagja a társaságnak.¹⁰

2. Betéti társaság

Fő változás: kültag nem lehet a társaság vezető tisztségviselője.

Ez azt foglalja magában, hogy kültag nem láthatja el a társaság ügyvezetését.¹¹

Abban az esetben, ha a betéti társaságnak nem marad vezető tisztségviselőnek minősülő tagja, a nyilvántartó bíróság felügyelő biztost rendel ki.¹²

Miért fontos? Korábban a kültag is képviselhette a társaságot, az új Ptk. tehát szigorúbb. E miatt a bt-k társasági szerződését módosítani szükséges.

⁸ Ptk. Harmadik rész X. Cím XX. Fejezet 3:118 §

⁹ Gadó Gábor, Németh Anita, Sáriné Simkó Ágnes: Ptk. Fordítókulcs Oda – Vissza 76. oldal

¹⁰ Ptk. Harmadik rész XXII. Fejezet XI. Cím 3:139 §

¹¹ Ptk. Harmadik rész XXII. Fejezet XII. Cím 3:156 §

¹² Ptk. Harmadik rész XXII. Fejezet XII. Cím 3:158 §

3. Korlátolt Felelősségű Társaság

A törzstőke összege a korábbi 500.000,- Ft-os szabályozáshoz képest 3.000.000,- Ft összegre módosult.¹³

Ez azt jelenti, hogy korlátolt felelősségű gazdasági társaságot alapítani 3.000.000,- Ft törzstőkével lehet, továbbá már működő gazdasági társaságban, amely nem rendelkezik a megfelelő összegű törzstőkével, meg kell emelni a törzstőkét a törvényben meghatározott 3.000.000,- Ft összegre. A törzstőke emelés határideje **2016. március 15. napja, illetve amennyiben korábban változás van a társaság életében, akkor ezen változáskor a törzstőkét fel kell emelni.**

Miért fontos? A törzstőke összege a működőképesség és a hitelezők kielégítése miatt elsőrendű fontosságú.

Milyen módon tudunk törzstőkét emelni?

- Vagyoni hozzájárulás szolgáltatásával
- Törzstőkén felüli vagyonból

Abban az esetben, ha úgy döntünk, hogy a törzstőkét a vagyoni hozzájárulás szolgáltatásával kívánjuk megemelni, a tagoknak 3/4 –es szótöbbséggel meghozott határozattal kell dönteniük arról, hogy a törzstőkét újabb vagyoni hozzájárulás szolgáltatásával emelik meg.

A határozatnak az Új Ptk. részletesebb, szigorúbb tartalmi követelményeket támaszt.

A határozatnak tartalmaznia kell:

- törzstőke emelés mértékét
- vagyoni hozzájárulás összetételét és értékét
- nem pénzbeli hozzájárulás esetén annak tárgyát és értékét
- a vagyoni hozzájárulás teljesítésének az idejét
- azoknak a személyeknek a megjelölését, akik teljesíthetik a vagyoni hozzájárulást abban az esetben, ha az elsőbbségi joggal rendelkezők nem kívánják teljesíteni a vagyoni hozzájárulás teljes értékének az összegét valamint a kijelölt személyeknek a törzstőke emelésben való részvételi arányát.¹⁴

¹³ Ptk. Harmadik rész XXII. Fejezet XIII. Cím 3:161 § (4) bekezdés

¹⁴ Ptk. Harmadik rész XIII. Cím XXVIII. Fejezet 3:198 § (4) bekezdés

Mit is jelent az elsőbbségi jog?

A társaság tagjainak a tőkeemelés elhatározásától számított 15 napon belül elsőbbségi joguk van arra, hogy a tőkeemelésben részt vegyenek. Ha a tag nem él a megadott határidőn belül elsőbbségi jogával, a többi tag gyakorolhatja az elsőbbségi jogot.

Az elsőbbségi jog gyakorlására a tagok törzsbeteik arányában jogosultak.

Törzstőkén felüli vagyonból történő tőkeemelés abban az esetben lehetséges, ha a felemelt törzstőke nem haladja meg a társaság saját tőkéjét és a társaság előző üzleti évre vonatkozó beszámolójának a mérlege vagy a tárgyévi közbeső mérlege szerint rendelkezik olyan törzstőkén felüli vagyonnal, amely tőkeemelésre fordítható.¹⁵

Törzstőkén felüli vagyonból történő tőkeemelés esetén két együttes feltételnek kell megvalósulnia:

- a felemelt törzstőke összege nem lehet magasabb, mint a saját tőke összege,
- a társaságnak rendelkeznie kell olyan törzstőkén felüli vagyonnal, amelyből a tőkeemelés megoldható.

Abban az esetben, ha a két feltétel nem teljesül, a törzstőkét csak a másik módon, vagyoni hozzájárulás szolgáltatásával lehet felemelni.

4. Az alapítvány

Az alapítványra vonatkozó szabályok lényegi változásai:

- Az alapítói jogok gyakorlására az alapító a kiesése (pl: halála) esetére már az alapító okiratban rendelkezhet úgy, hogy ezek a rendelkezések részletesebb tartalommal kerültek meghatározásra.*
- Korábban egyszemélyi vezetés nem volt lehetséges, az új szabályozás a kurátor tisztségének bevezetésével ezt lehetővé teszi.

Miért fontos? Az alapítvány működése egyszerűbbé, könnyebbé válik.

¹⁵ Ptk. Harmadik rész XIII. Cím XXVIII. Fejezet 3:201 §

3. Családjogi fontosabb változások

Hasonlóan a gazdasági társaságok jogához, a családjogi szabályok korábban szintén külön törvényben voltak meghatározva, míg az új Ptk. rendszerében a családjogi szabályok a Negyedik Könyvbe kerültek.

A házasság felbontása

A házasság felbontása tekintetében az új Ptk. továbbra is fenntartja az ún. *felúltáságon alapuló bontójogi rendszert*, azaz nem annak van jelentősége, hogy elkövetett-e valamelyik házasság vétkes magatartást, (illetve ha igen, akkor melyikük), hanem annak, hogy a házasság tönkrement (teljesen és helyrehozhatatlanul megromlott).¹⁶

Ha a házastársak nem közös megegyezéssel kérik a bontást, a bíróság különös jelentőséget tulajdonít a tényleges *különélésnek*. Továbbra is lehetséges természetesen a *közös megegyezésen alapuló* bontás. Ezzel kapcsolatban az ún. járulékos kérdések terén van komoly mértékű változás. Így a házastársaknak nem kell megállapodniuk a vagyonmegosztás kérdésében, azonban rendezniük kell a közös lakás használatát, illetve amennyiben egyikük kéri, a házastársi tartás kérdését. Ezek mellett továbbra is ki kell terjedni megállapodásuknak a *közös gyermekkel kapcsolatos* kérdésekre. A gyermektartás továbbra is alapvető jelentőségű része a megállapodásnak, a további, gyermek-vonatkozású kérdések rendezésének köre azonban attól függ, hogy a házastársak közös szülői felügyeletben állapodnak-e meg vagy sem. Előbbi esetben a különélő szülővel való kapcsolattartás kérdését nem kell rendezniük, a gyermek lakóhelyét azonban meg kell határozniuk.

Az új Ptk. önálló paragrafusban hangsúlyozza a *mediáció*, a közvetítés jelentőségét: akár a bontóper megindítása előtt, akár az alatt igénybe vehető a mediációs eljárás, s ezt a bíróság is kezdeményezheti.¹⁷

A házastársak vagyoni viszonyainak új szabályai

Az új Ptk. a házastársi vagyonszövetség szabályait a régihez képest *lényegesen részletesebben* rendezi és lehetőséget ad a házastársaknak a házassági vagyoni jogi szerződésekkel való lényegi eltérésekre is.

¹⁶ Ptk. 4:21.§

¹⁷ Ptk. 4:22.§

A főszabály továbbra is a közös vagyon, ezt vélelem szintjére emeli, tehát kimondja, hogy azt kell vélelmeznünk, hogy a házastársi vagyon a közös vagyonba tartozik.¹⁸

Külön rendelkezik a törvény a *foglalkozás gyakorlásához szükséges és az üzleti célú vagyon használatáról és kezeléséről*.

Ezen új szabályok kimondják, hogy vagyonszövetséghez tartozó, de az egyik házastárs foglalkozásának gyakorlása vagy egyéni vállalkozói tevékenysége folytatásának céljára szolgáló vagyontárgyak használatának és kezelésének joga azt a házastársat illeti meg, aki a foglalkozást gyakorolja vagy a vállalkozói tevékenységet folytatja, feltéve hogy a másik házastárs a jogok kizárólagos gyakorlásához hozzájárult. Hozzájárulásnak minősül, ha a másik házastárs tud vagy tudnia kell a foglalkozás gyakorlásáról vagy a vállalkozói tevékenység folytatásáról, és azt nem kifogásolja.

Ha a házastárs egyéni cég, szövetkezet vagy gazdasági társaság tagja vagy részvényese, tagsági vagy részvényesi jogait önállóan, házastársa hozzájárulása nélkül gyakorolhatja abban az esetben is, ha vagyoni hozzájárulását a házastársi közös vagyonból biztosították; az egyéni cég, szövetkezet vagy gazdasági társaság működésének eredményességéről házastársát rendszeresen tájékoztatnia kell.

A házastársnak az előző bekezdésekben meghatározott használat és kezelés és a tagsági vagy részvényesi jogok gyakorlása során a másik házastárs érdekeit megfelelően figyelembe kell vennie. A kötelezettség elmulasztásából eredő kárért a házastárs - a szerződésen kívül okozott kárért való felelősség általános szabályai szerint - felel.¹⁹

Miért fontos? Végre szabályozásra kerülnek ezek az alapvető házassági együttélési szabályok.

A vagyonnal való rendelkezés fontos szabálya, hogy a házastárs a vagyonszövetség fennállása alatt és annak megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben a házastársa hozzájárulása nélkül nem rendelkezhet a házastársak közös tulajdonában lévő, a házastársi közös lakást magában foglaló ingatlanal, és nem bocsáthat közös vagyontárgyat vagyoni hozzájárulásként egyéni cég,

¹⁸ Ptk. 4:40.§

¹⁹ Ptk. 4:43.§

gazdasági társaság vagy szövetkezet rendelkezésére. A másik házastárs hozzájárulását ezekben az esetekben nem lehet vélelmezni.

Miért fontos? Ez a szabály a visszaélésszerű, bosszúszerű házastársi magatartásokat tiltja, így elejét veszi a házassági vagyoni jogi perekben sokszor előforduló vagyonejtetésnek.

Igen sokszor előfordul, hogy az egyik házastárs a másik tudta nélkül köt meg valamilyen szerződést.

Az új szabályozás erre az esetre kimondja, hogy ha a házastárs a másik házastársnak a közös vagyonra kötött szerződéséhez nem járult hozzá, és hozzájárulását vélelmezni sem lehet vagy a vélelem megdőlt, a szerződésből eredő kötelezettségért nem felel. A hozzájárulása nélkül kötött szerződés vele szemben hatálytalan, ha a szerző fél rosszhiszemű volt vagy rá nézve a szerződésből ingyenes előny származott. Ha a másik házastárs a szerződést hozzátartozójával kötötte, a rosszhiszeműséget és az ingyenességet vélelmezni kell.²⁰

A törvény ilyenkor a felelősséget is alapítja:

Aki a házastársát is terhelő szerződést annak hozzájárulása nélkül köti meg, köteles házastársának az ebből eredő kárát a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint megtéríteni, azzal, hogy a felelősség alól akkor mentesül, ha bizonyítja, hogy a szerződés megfelelt a másik házastárs érdekének és feltehető akaratának, különösen, ha a szerződés a közös vagyont károsodástól óvta meg.²¹

Miért fontos? Ezek a szabályok elhatárolják a házastársak felelősségét. Sajnos sokszor előfordul, hogy az egyik házastárs rossz döntése káoszba taszítja a másik felet is, ennek megóvása érdekében vannak ezek a szabályok.

Igen részletesen került szabályozásra a házassági vagyoni jogi szerződés. E körben fontos szabály, hogy nemcsak a házastársak, hanem a házasulók is megköthetik, ugyanakkor formai feltétel, hogy közokiratba vagy ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba kell foglalni, s szerződés harmadik személlyel szemben csak akkor hatályos, ha a szerződést a házassági vagyoni jogi szerződések országos nyilvántartásába (mely új nyilvántartás!) bevezették, vagy ha a házastársak bizonyítják, hogy a harmadik személy a szerződés fennállásáról és annak tartalmáról tudott vagy tudnia kellett.²²

²⁰ Ptk. 4:50.§

²¹ Ptk. 4:52.§

²² Ptk. 4:65.§

A házastársi vagyoni jogi szerződésekkel kapcsolatban két típusú gondolkodás érvényesülhet:

- a) az egyik a közszerzeményi rendszer, melynek a lényege az, hogy amíg a házaspár együtt élnek, a szerzeményeiknek önálló tulajdonosai, azaz nem keletkezik a szerzés idején a házasságban történő együttélés tényénél fogva közös tulajdon. Amikor azonban megszűnik az életközösség, mindkét házastársnak egymással el kell számolniuk, és ennek keretében az egyik fél annak a vagyongyarapodásnak a megosztását követelheti a másiktól, ami a vagyonában közszerzeményként jelentkezik.
- b) a másik a *vagyonekülönítési rendszer, melynek a fontossága abban rejlik, hogy a házastársak autonómiáját helyezi előtérbe* (azaz a házassági életközösség fennállása alatt, a vagyonukat önállóan használják és kezelik, azzal önállóan rendelkeznek, és tartozásukért önállóan felelnek). A házastársaknak – ebben a rendszerben – nem keletkezik közös vagyona vagy megtérítési igénye pusztán abból a tényből következően, hogy házasságban, illetve házassági életközösségben éltek egymással. Ugyanakkor fontos szabály, hogy a házastársak a közös háztartás költségeit, a közös gyermek és az egyik házastárs hozzájárulásával a másik házastárs közös háztartásban nevelt gyermeke megélhetéséhez, felneveléséhez szükséges kiadásokat közösen viselik akkor is, ha vagyonekülönítésben élnek. Semmis az a kikötés, amely e költségek és kiadások alól bármelyik házastársat teljesen vagy túlnyomó részben mentesíti. Nagyon modern jogalkotói gondolkodásra vall, hogy a háztartásban és a gyermeknevelésben végzett munka a költségviselésben való részvételnek minősül.²³

Miért fontos? A házasulók / házastársak a vagyoni jogi szerződéssel egymás és a maguk számára is tiszta helyzetet teremtenek.

²³ Ptk. 4:63-4:73.§§-ok.

4. Az élettársakra vonatkozó szabályok

Tendencia egyre inkább a házassági kapcsolatok helyett az élettársi kapcsolatok terjedése. Az új Ptk. két helyen szabályozza az élettársak viszonyait; az élettársi vagyoni jogi rendszert, annak szabályait, a szerződéskötés lehetőségét a Ptk. nem a családjogi, hanem a kötelmi jogi szabályok között helyezte el, ezzel azt juttatva kifejezésre, hogy az élettársi viszonyt egyáltalán nem tekinti a házassággal egyenértékűnek.

Külön megítélésben részesíti viszont a jogalkotó azokat az élettársakat, akiknek kapcsolatából *közös gyermek származott*, ennek a kapcsolatnak ugyanis *családjogi joghatásai* is vannak a felek egymás közötti viszonyában.

Ilyen fontos joghatás az élettársi tartásban nyilvánul meg, ugyanis az életközösség megszűnése esetén volt élettársától tartást követelhet az, aki magát önhibáján kívül nem képes eltartani, feltéve, hogy az életközösség legalább egy évig fennállt és az élettársak kapcsolatából gyermek született.²⁴

²⁴ Ptk. 4:86.§

5. Dologi jogi változások

E jogterületen lényegi változások nem érzékelhetőek, azonban pár fontos dologra azért figyelniünk kell:

a) Birtokvédelmi eljárás:

Az új Ptk. szabályai alapján a birtokháborítást követő egy éven belül nem kötelező a jegyzőtől kérni a birtokvédelmet. A birtoklásában megzavart fél dönthet úgy, hogy közvetlenül a bírósághoz fordul.

Ha a birtokháborítást elszenvedett fél előbb mégis a közigazgatási eljárást választja (jegyzőtől kéri): a jegyző a birtoklás ténye alapján dönt és biztosítja a birtokvédelmet. A jegyző kérelemre dönt a hasznok, károk, költségek kérdésében is. Közigazgatási értelemben vett jogorvoslatra a jegyző határozatával szemben nincs lehetőség, hanem a jegyző határozata kézbesítésétől számított 15 napon belül kérheti a határozat megváltoztatását a bíróságtól az a fél, aki a határozatot sérelmesnek tartja.

b) Elidegenítési és terhelési tilalom alapítása

Ezen jog már nem csak a tulajdon átruházásánál, hanem korlátozás nélkül alapíthatóvá válik.

c) A hitelbiztosítéki nyilvántartás

Ez a nyilvántartás új intézmény és régóta várt, hiszen nem volt olyan egységes nyilvántartás, melyből egyszerűen látható lett volna az adott dolog (ingóság) terheltsége.

A hitelbiztosítéki nyilvántartás a zálogkötelezettek személyéhez kapcsolódóan tartalmazza a nem lajstromozott ingó dolgokon, jogokon és követeléseken alapított jelzálogjogokat, valamint az e törvényben meghatározott egyéb biztosítéki jogokat.

A hitelbiztosítéki nyilvántartás nyilvános, tartalmát az interneten bárki ingyen, személyazonosítás nélkül megtekintheti.

6. Kötelmi jogi újdonságok

Ezen terület igen fontos a vállalkozások számára, hiszen egyrészt a leg részletesebb szabályokat tartalmazza, másrészt a mindennapi életben ezeket használjuk a leginkább.

Kötelmeken – általános, hétköznapi értelemben – azokat az eseteket nevezük, melyek következtében valakinek kötelezettsége származik.²⁵

Ilyen kötelelem természetesen a leggyakrabban a szerződés.

A kötelmi jognak általános szabályai (pl: hogyan jön létre egy szerződés, milyen alaki követelmények vannak, mikor érvénytelen, stb.) és különös (az egyes szerződésekre, pl: adásvétel vonatkozó alapvető) szabályai is vannak.

Ezen szabályösszességre is elmondható, hogy több részlet került meghatározásra, ezekből fogjuk a fontosabbat bemutatni.

Érdekességek a kötelmi jog általános szabályai közül

A **képviselő szabályai** nagyrészt tartalmukban változatlanok maradtak, azonban a szabályozás szerkezete egységesebb lett. Fontos változás azonban, hogy ellentétben a korábbi Ptk.-val, általános meghatalmazás maximálisan 5 évre adható²⁶ amennyiben ennél hosszabb időtartam szerepel a meghatalmazásban, úgy az az 5 év elteltével hatálytalanná válik.

Miért fontos? Általános meghatalmazást az ügyvezető is adhat, ezáltal akár a cégnyilvántartásban fel nem tüntetett személy is eljárhat a társaság nevében, mely áthidaló megoldásként nagyon hasznos tud lenni.

Nagyon fontos változás az új Ptk. szabályai között az **elévülés szabályozása**, hiszen a régi Ptk.-ban meghatározott elévülést megszakító ok, mint a **fizetési felszólítás, már nem szakítja meg a hatályos Ptk. szerint az elévülést.**

²⁵ A Ptk. 6:1.§ (1) és (2) bekezdése alapján: A kötelelem kötelezettség a szolgáltatás teljesítésére és jogosultság a szolgáltatás teljesítésének követelésére. A kötelelem valamely dolog adására, tevékenységre, tevékenységtől való tartózkodásra vagy más magatartásra irányulhat.

²⁶ Ptk. 6:16. §

Miért fontos? Mert elsőként felszólító levelet írunk a partnernek, de ezzel most már nem tudunk megnyugodni, mert ettől még nem marad 5 évünk a perlésre.

Jelenleg az alábbi elévülést megszakító okok léteznek²⁷ a tartozásnak a kötelezett részéről történő elismerése;

- a kötelelem megegyezéssel történő módosítása és az egyezség;
- a követelés kötelezettel szembeni bírósági eljárásban történő érvényesítése, ha a bíróság az eljárást befejező jogerős érdemi határozatot hozott; vagy
- a követelés csődeljárásban történő bejelentése.

Ezen okok ismerete rendkívül lényeges, hiszen ma már egy fizetési felszólítás nem elegendő az elévülés megszakításához. Ez azért is fontos, mert az elévült követelést bíróság előtt érvényesíteni már nem lehet.

Az elévülést a bíróság peres eljárásokban nem vizsgálja hivatalból, erre mindig hivatkozni kell.

Elévülési kifogást csak abban az esetben lehet előterjeszteni, amennyiben a határidő nem jogvesztő.

Az általános öt éves elévülési idő mellett a törvény egyes követelésekre speciális elévülési határidőt szab meg, például:

- a) a fogyasztói kellékszavatossági igények a teljesítéstől számított egy év alatt [Ptk. 6:163. § (2) bekezdés],
- b) a fuvarozási és a szállítványozási szerződések alapján támasztható igények - a szándékosan vagy súlyos gondatlansággal okozott károk kivételével - egy év alatt évülnek el [6:270., 6:306. §].²⁸
- c) a veszélyes üzemi felelősségből eredő kártérítési követelés elévülési ideje három év [6:538. §],
- d) míg a bűncselekménnyel okozott kár öt éven túl sem évül el mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül [6:533. § (1) bekezdés].

A **tartozás elismerés, egyezség** tekintetében fontos változás, hogy a jognyilatkozat érvényességéhez nem szükséges az írásba foglalás ellentétben a régi Ptk.-val.

²⁷ Ptk. 6:25. §

²⁸ Polgári jog I-III. - Kommentár a gyakorlat számára, 2014 (HVG-ORAC, 2852 A/5 oldal)

A tartozás elismerés fontos joghatása, hogy **megfordul a bizonyítási teher** és a tartozását elismerő kötelezettet terheli annak bizonyítása, hogy tartozása az elismerő jognyilatkozat megtételének időpontjában nem vagy alacsonyabb összegben állt fenn, bírósági eljárásban nem érvényesíthető követelésen vagy érvénytelen szerződésen alapult.²⁹

A Ptk. az **egyezségre** vonatkozó szabályokat - ellentétben a korábbi szabályozással - nem speciálisan szerződési jogi rendelkezésként kezeli, hanem a kötelek általános szabályai közé emeli, hiszen bármely alapon nyugvó kötelemmel kapcsolatban felmerülhet olyan helyzet, amikor a felek között kialakuló vitát vagy bizonytalanságot a felek megállapodással rendezik. Ezt az értelmezést követte a korábbi bírói gyakorlat is [l. EBH 2005.1304; BH 2006.47], s ez a bírói gyakorlat nyert a Ptk.-ban tételes jogi elismerést.³⁰

Miért fontos? A tartozás elismerésnek és az egyezésnek komoly kihatásai vannak, ezért rendkívül körültekintően kell eljárni, különösen azért, mert a fentiekből is láthatóan a szabályok enyhültek.

A szerződésekre vonatkozó szabályok

A szerződés létrejötte

A vállalkozások szempontjából kiemelkedő jelentőségűek a szerződés létrejöttének szabályai.

A szerződés létrejöttének menete jellemzően a következő: az egyik fél megteszi ajánlatát a másik félnek, amellyel beáll az ajánlati kötöttség.

Amennyiben a másik fél az ajánlatot elfogadja, létrejön a szerződés, amennyiben a másik fél az ajánlat lényeges elemeit nem fogadja el, úgy a szerződés nem jön létre.

A szerződés létrejöttének általános szabályai között leglényegesebb újítása - ahogyan korábban említettem -, hogy lehetőség van ad ún. „módosított elfogadásra”: az ajánlattal való egyetértést kifejező jognyilatkozat elfogadásnak minősül akkor is, ha lényeges kérdésnek nem minősülő, azt nem érintő kiegészítő vagy eltérő feltételt tartalmaz.

A nem lényeges kérdésekben való eltérés esetén a szerződés az elfogadó nyi-

²⁹ Ptk. 6:26 §

³⁰ Polgári jog I-III. - Kommentár a gyakorlat számára, 2014 (HVG-ORAC, 2852 A/5 oldal)

latkozat szerinti tartalommal jön létre. Az ajánlattevő azonban egyrészt az ajánlatban kizárhatja a módosított elfogadás lehetőségét, másrészt ennek hiányában is megakadályozhatja a kiegészítő vagy eltérő feltételek szerződési tartalomává válását, ha késedelem nélkül tiltakozik azok ellen.³¹

Bár evidensnek tűnik, azonban a mindennapokban nagy problémákat vet fel az, hogy felek szerződéskötési szándékkal tárgyalnak és közben már teljesítenek is, azonban végül nem kötnek szerződést. Ezek problémák kiküszöbölésére a mindennapi gyakorlatból törvényi szabályok keletkeztek:

A felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél, fennállása alatt és megszüntetése során együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről.³²

A fenti főszabály alól fontos új szabályként került a Ptk.-ba beépítésre, hogy a fél nem hivatkozhat a tájékoztatási kötelezettség megsértésére olyan jogokkal, tényekkel és adatokkal kapcsolatban, amelyeket ismert, vagy közhiteles nyilvánvaló tartásból vagy más forrásból ismernie kellett.³³ Ezen szabály a korábbi bírói gyakorlat törvényi szintre emelése.

A Ptk. az alábbi szankciót helyezi kilátásba: amennyiben szerződés létrejön, az a fél, aki a Ptk. 6:62. § (1) bekezdésben foglalt kötelezettségét megszegi, köteles a másik fél ebből származó kárát a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség általános szabályai szerint megtéríteni.³⁴

Azonban önmagában a szerződés létrejöttének elmaradásáért a feleket kártérítési kötelezettség **nem terheli**.³⁵ Az új Ptk. tételesen rögzíti, hogy a felek önmagában a szerződéskötés elmaradásáért nem tartoznak egymás felé felelősséggel [Ptk. 6:62. § (4) bekezdés], a szerződési tárgyalások sikertelenségének kockázatát - a normális üzleti kockázat részeként - a feleknek maguknak kell viselniük.

Miért fontos? Mert az új Ptk. már szankcionálja a jellemzően a nagyobb vállalatok által a kisebbek terhére elkövetett „csalogató károkozást.” Illetve az eddigi felelőtlen, nem megfelelő tájékoztatás szankcionálhatóvá válik.

³¹ Ptk. 6:67. § (2) bekezdés

³² Ptk. 6:62 § (1) bekezdés

³³ Ptk. 6:62 § (2) bekezdés

³⁴ Ptk. 6:62 § (3) bekezdés

³⁵ Ptk. 6:62. § (4) bekezdés

Az **előszerződés** jogintézménye jelentősen megváltozik.³⁶ Megszűnik a bíróságnak az a lehetősége, hogy akkor is létrehozassa a szerződést, ha az előszerződés nem tartalmazta a szerződés lényeges kérdéseiben való megállapodást, valamint hogy az előszerződésben megállapított feltételek módosításával is létrehozassa azt. Az új Ptk. tehát csak arra hatalmazza fel a bíróságot, hogy – valamelyik fél kérelmére – a felek által meghatározott feltételekkel hozza létre a szerződést. Az életviszonyokra való reagálásként jelentkezik az, hogy az új Ptk. a szerződéskötés egyik különös eseteként szabályozza az elektronikus úton történő szerződéskötés különös szabályait.³⁷

Az elektronikus szerződéskötés szabályai a fogyasztó és a vállalkozó közötti szerződéskötés esetén kógenek, azaz eltérést nem engednek.³⁸

Miért fontos? Mert az elektronikus úton kötött szerződéseknél garanciák kellenek a fogyasztónak, másképp igen nagy a visszaélés kockázata.

Érvénytelenség

Egy szerződés érvénytelenségéről akkor beszélünk, ha valamilyen lényegi hiba van vele, melyhez következményként a törvény a joghatás kiváltására való alkalmatlanságot (ezt hívjuk jogi nyelven érvénytelenségnek) fűzi.

Az érvénytelenségnek két fajtáját különböztetjük meg: a semmisséget és a meg-

³⁶ Ptk. 6:73. §

³⁷ Ptk. 6:82. §-a szerint: Elektronikus úton történő szerződéskötés esetén az elektronikus utat biztosító fél köteles a szerződéskötésre vonatkozó jognyilatkozatának megtételét megelőzően a másik felet tájékoztatni

a) a szerződéskötés technikai lépéseiről;

b) arról, hogy a megkötendő szerződés írásba foglalt szerződésnek minősül-e, az elektronikus utat biztosító fél rögzíti-e a szerződést, továbbá, hogy a szerződés utóbb hozzáférhető lesz-e;

c) azokról az eszközökről, amelyek az adatok elektronikus rögzítése során felmerülő hibák azonosítását és kijavítását a szerződési jognyilatkozat megtételét megelőzően biztosítják;

d) a szerződés nyelvéről; és

e) ha ilyen létezik, arról a szolgáltatási tevékenységre vonatkozó magatartási kódexről és annak elektronikus hozzáférhetőségéről, amelyet az elektronikus utat biztosító fél magára nézve kötelezőnek ismer el.

Az elektronikus utat biztosító fél köteles az általános szerződési feltételeit olyan módon hozzáférhetővé tenni, amely lehetővé teszi a másik fél számára, hogy tárolja és előhívja azokat.

³⁸ Ptk. 6:85. § (2) bekezdés

támadhatóságot. A kettő között az az alapvető különbség, hogy a semmis szerződés a megkötése időpontjától érvénytelen, míg ha egy szerződést – annak lényegi hibája miatt – meg kívánunk támadni, az csak az eredményes megtámadás következményeként válik érvénytelenné.

Alapvetően a könnyebb áttekinthetőség kedvéért, de mindenképpen megemlítenő, hogy az új Ptk. az érvénytelenségi okokat összegyűjtve egy csomagban (egy cím alatt) sorolja fel, ez sajnos a régi törvénykönyvben nem így volt.

Lényeges változtatások vannak az egyes érvénytelenségi okoknál.

Ezek közül a fontosabbak a következők:

a) A tévedés megtámadási oknál:³⁹

– a törvény megfogalmazza, hogy a tévedés akkor vonatkozik lényeges körülményre, ha annak ismeretében a fél nem, vagy más tartalommal kötötte volna meg a szerződést;

– elhagyja a jogi kérdésben való tévedésre vonatkozó speciális rendelkezést;

– kizárja a tévedés miatti megtámadás jogát akkor, ha a fél a tévedését felismerhette, vagy annak kockázatát vállalta (pl. szerencse elemet tartalmazó szerződésnél).

b) A feltűnő értékaránytalanság miatti megtámadás⁴⁰ feltételrendszere is kiegészül egy szubjektív kritériummal: nem támadhatja meg a szerződést az, aki a feltűnő értékaránytalanságot felismerhette, vagy annak kockázatát vállalta. Új szabály, hogy a felek az ilyen okból való megtámadás jogát – a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés kivételével – kizárhatják.

c) Új szabály, hogy a Ptk. kimondja a fiduciárius hitelbiztosítékok semmisségét, vagyis semmisnek minősíti azt a kikötést, ami pénzkövetelés biztosítása céljából tulajdonjog, más jog vagy követelés átruházására, vételi jog alapítására irányul⁴¹

d) Új rendelkezés az, amely semmisnek nyilvánítja a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződés olyan kikötését, amely a fogyasztó jogait megál-

³⁹ Ptk. 6:90. §

⁴⁰ Ptk. 6:98. §

⁴¹ Ptk. 6:99. §

lapító törvényi rendelkezésektől a fogyasztó hátrányára eltér,⁴² valamint a fogyasztónak a jogszabályban megállapított jogáról lemondó jognyilatkozatát.⁴³

Miért fontos? Az érvénytelenségi szabályok finomítása különös jelentőséggel bír, mivel a szerződések sokszor érvénytelen feltételeket tartalmaznak. Erre példa manapság a deviza alapú szerződések érvénytelenségi problémái, vagy például a könyvelők által gyakran alkalmazott azon kikötés, miszerint az ügyfél általi rendkívüli felmondáskor meghatározott havi könyvelési díjat el kérik.

A megtámadási határidővel kapcsolatos szabályok körében is vannak változások. Az egyéves elévülési jellegű határidő ugyan változatlan marad, azt azonban egységesen a szerződés megkötésétől kell majd számítani.

A megtámadási jogot akár a másik félhez intézett jognyilatkozattal, és ennek eredménytelensége esetén keresetindítással, akár közvetlenül a bíróság előtt lehet gyakorolni.

Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek rendszere az új Ptk.-ban több ponton eltérő:

Az új Ptk. 6:108. § (1) bekezdése szerint, érvénytelen szerződésre jogosultságot alapítani, és a szerződés teljesítését követelni nem lehet”

Az érvénytelenségnek ez az a jogkövetkezménye, amelyet semmisség esetén a bíróság hivatalból észlel, és hivatalból alkalmaz, ami azt jelenti, hogy elutasítja a semmis szerződésre alapított keresetet.

Megtámadhatóság esetén ez az általános jogkövetkezmény is csak akkor alkalmazható, ha az arra jogosult a szerződést eredményesen megtámadta.

Az érvénytelenség elsődleges jogkövetkezménye az érvénytelen szerződés visszamenő hatállyal történő bíróság általi érvényessé nyilvánítása, amelyre akkor kerülhet sor, ha az érvénytelenség miatti érdeksérelem a szerződés megfelelő módosításával kiküszöbölhető, vagy az érvénytelenség oka utóbb megszűnt.⁴⁴

42 Ptk. 6:100. §

43 Ptk. 6:101. §

44 Ptk. 6:110. §

Az érvényessé nyilvánítás (érvényessé válás) mellett az érvénytelenség másik elsődleges jogkövetkezménye az eredeti állapot helyreállítása.⁴⁵

A szerződésszegés általános szabályai

A szerződésszegésre az új Ptk. általános meghatározást ad, mely szerint a szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása.⁴⁶

Miért fontos? Azt, hogy mikor van szerződésszegés, vállalkozóként a saját munkánk és a mások munkájának minősítése miatt is különösen fontos tudnunk. Ennek nemcsak az esetei, hanem a következményei is jelentősek, ezért részletesebben írunk ezekről.

Az új Ptk. szerint a szerződésszegés általános jogkövetkezményei:

- a teljesítés követelésének joga;
- a visszatartási jog gyakorlása;
- az elállás (azonnali hatályú felmondás) és ehhez kapcsolódóan a fedezeti szerződés megkötésének a joga;
- a kártérítés

Az új Ptk. elválasztja egymástól a kárfelelősség e két fő alakzatát, a felelősséget a szerződésszegésért okozott károkért (kontraktuális felelősség), valamint a szerződésen kívül okozott kárért való felelősséget.

A szerződésszegés általános szabályai között szabályozza az új Ptk. az alábbiakat:

- a közreműködőért (a régi Ptk.-ban: teljesítési segéd) való felelősség kérdést,
- a részleges szerződésszegést, ami az osztható szolgáltatás egy részére vonatkozik);
- a közbenső szerződésszegést (a másik fél szerződésszerű teljesítéséhez szükséges közbenső intézkedések elmulasztása, ami a régi Ptk. 302. § b), c) pontjában, a jogosulti késedelem körében van szabályozva);
- az előzetes szerződésszegést (tehát a teljesítési határidő előtt már nyilvánvalóvá váló szerződésszegést, ami a régi Ptk.-ban a vállalkozási szerződésnél, a 395. § (3) bekezdésben van szabályozva);

45 Ptk. 6:112. §

46 Ptk. 6:137. §

- a felelősség korlátozásának és kizárásának a tilalmát csak a szándékosan okozott, továbbá emberi életet, testi épséget vagy egészséget megkárosító szerződéses esetére [vagyis a régi Ptk. 314. § (2) bekezdése elmarad].

A szerződésszegés egyes nevesített esetei az új Ptk.-ban:

- A kötelezett késedelme
- A jogosult átvételi késedelme (a jogosulti késedelem közbenső intézkedések elmulasztásában megnyilvánuló esetei)
- A teljesítés lehetetlenné válása
- A teljesítés megtagadása
- Jognyilatkozat tételének elmulasztása (a régi Ptk. 295. §-a szerinti jognyilatkozat bírói ítélettel történő pótlása)
- Hibás teljesítés (amelynek jelentősen megújított szabályait külön fejezet tartalmazza).

Külön érdemes kiemelni a teljesítés új szabályait:

1. Ha a felek a szerződésben a pénztartozás teljesítésének idejét nem határozták meg, a pénztartozást a jogosult fizetési felszólításának vagy számlájának kézhezvételétől számított **harminc napon belül** kell teljesíteni. Ha a pénztartozás fizetésére kötelezett szerződő hatóság, a szerződő hatóságnak nem minősülő vállalkozással kötött szerződése esetén pénztartozását a jogosult fizetési felszólításának vagy számlájának kézhezvételétől számított harminc napon belül köteles teljesíteni, ebben az esetben a számla kézhezvételének napja nem képezheti a felek között érvényes megállapodás tárgyát.
2. A jogosult teljesítésétől számított **harminc napon belül** kell teljesíteni a pénztartozást, ha
 - a) a jogosult fizetési felszólításának vagy számlájának kézhezvétele a jogosult teljesítését (vállalkozási szerződés esetén az átadás-átvételi eljárás befejezését) megelőzte;
 - b) nem állapítható meg egyértelműen a jogosult fizetési felszólítása vagy számlája kézhezvételének időpontja; vagy
 - c) a kötelezettnek fizetési felszólítás vagy számla bevárása nélkül teljesítenie kell fizetési kötelezettségét.

3. Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis a pénztartozás idő előtti teljesítését kizáró és az olyan kikötés, amely a fogyasztóra az idő előtti teljesítésből közvetlenül fakadó költségeken kívüli terhet ró.
4. Vállalkozások közötti szerződés, valamint pénztartozás fizetésére kötelezett szerződő hatóságnak szerződő hatóságnak nem minősülő vállalkozással kötött szerződése esetén a **késedelmi kamat mértéke** a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat - idegen pénznemben meghatározott pénztartozás esetén az adott pénznemre a kibocsátó jegybank által meghatározott alapkamat, ennek hiányában a pénzüpi kamat - **nyolc százalékponttal növelt értéke**. A kamat számításakor a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamat irányadó az adott naptári félév teljes idejére.
5. Ha vállalkozások közötti szerződés esetén a kötelezett, szerződő hatóságnak szerződő hatóságnak nem minősülő vállalkozással kötött szerződése esetén a szerződő hatóság **fizetési késedelembe esik**, köteles a jogosultnak a követelése behajtásával kapcsolatos költségei fedezésére **negyven eurónak** a Magyar Nemzeti Bank késedelmi kamatfizetési kötelezettség kezdőnapján érvényes hivatalos deviza-középárfolyama alapján meghatározott forintösszeget megfizetni. E kötelezettség teljesítése nem mentesít a késedelem egyéb jogkövetkezményei alól; a kártérítésbe azonban a behajtási költségátalány összege beszámít. A behajtási költségátalányt kizáró, vagy azt negyven eurónál alacsonyabb összegben meghatározó szerződési kikötés semmis.
6. Vállalkozások közötti szerződés esetén a késedelmi kamat mértékét a fentiekben foglaltaktól eltérően, a késedelmi kamat esedékességét a pénztartozás teljesítésének idejére az e törvény által meghatározott fizetési határidőt követő naptól eltérően a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a jogosult hátrányára megállapító szerződési feltétel - mint tisztességtelen kikötést - a jogosult megtámadhatja. Szerződő hatóságnak szerződő hatóságnak nem minősülő vállalkozással kötött szerződése esetén a késedelmi kamat esedékességét a pénztartozás teljesítésének idejére e törvény által meghatározott fizetési határidőt követő naptól eltérően megállapító szerződési feltétel semmis.

7. Vállalkozások közötti szerződés esetén a **késedelmi kamatot kizáró szerződési feltétel**, szerződő hatóságnak szerződő hatóságnak nem minősülő vállalkozással kötött szerződése esetén a késedelmi kamatot kizáró vagy azt az (1) bekezdésben meghatározott mértékhez képest alacsonyabb értékben meghatározó szerződési feltétel **semmis**, kivéve, ha a kötelezett késedelme esetére kötbér fizetésére köteles.
8. Szerződésszegés esetén a jogosult a saját esedékes szolgáltatása arányos részének teljesítését a kötelezett teljesítéséig vagy megfelelő biztosíték nyújtásáig **visszatarthatja**.
9. A teljesítés visszatartására jogosult fél elállhat a szerződéstől, vagy ha az eredeti állapotot nem lehet helyreállítani, jogosult azt felmondani, ha megfelelő határidőt szabott, és ez alatt a másik fél a szerződésszegést nem szüntette meg, vagy a teljesítésre **megfelelő biztosítékot nem nyújtott**.

Miért fontos? A szerződésszegés szankciói igen hatékonyakká váltak, komoly pénzügyi és egyéb terhet telepít a törvény a hibázó félre, mely szabályok célja nyilvánvalóan a szolgáltatási színvonal, a megbízhatóság emelkedésének kikényszerítése. Okulásképpen egy rettentően magyar példa: sarokba építendő kandallót a vállalkozónak „szaki” nem sikerült a sarokba építenie, bár a munkadíjat előre azért sikerült elkérni...

Az új Ptk új rendszerben szabályozza a hibás teljesítés jogkövetkezményeit, amelyek a következők:

- Kellékszavatosság
- Termékszavatosság
- Jótállás
- Kártérítési igény
- Jogszatosság

A kellékszavatosság szabályainál a legjelentősebb változás a határidők rendszerében következett be. A Ptk. egyéves általános elévülési szavatossági határidőt ír elő. Fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésnél nem változik a kétéves elévülési idő. Ingatlanok esetében ötéves elévülési határidő van.

A legjelentősebb változtatás az, hogy az új Ptk. megszünteti a jogvesztő határidőket.

Az új Ptk szerint [6:174. §] a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kára megtérítését a jogosult csak a **kellékszavatossági** határidőn belül és csak a szavatossági jogok sorrendjében (vagyis a természetbeni reparációt jelentő kijavítás, kicserélés szavatosság jog kimerülése esetén) érvényesítheti. A kellékszavatossági határidő elteltét követően csak az ún. következménykárok lesznek érvényesíthetőek az általános elévülési időn belül.

A **termékszavatosság** lényege, hogy a vállalkozás által fogyasztónak eladott ingó dolog (tipikusan fogyasztási cikk) hibája esetén a fogyasztó (a termék mindenkor tulajdonosa) követelheti a gyártótól (a termék előállítójától, illetve forgalmazójától) a hiba természetbeni orvoslását (elsősorban a kijavítást, másodsorban a kicserélést).

A fogyasztó adott esetben választhat, hogy vagy kellékszavatossági igényt érvényesít a szerződő partnerével szemben, vagy termékszavatossági igényt a gyártóval szemben. A gyártót a termékszavatosság a termék általa történt forgalomba hozatalától számított kétéves jogvesztő határidőn belül terheli.

Az új Ptk. a **jótállást** a hibás teljesítés jogkövetkezményeként szabályozza, kifejezve ezzel egyrészt azt, hogy a gyakorlatban ez a jogintézmény szinte kizárólag a hibás teljesítés orvoslására szolgál, másrészt pedig azt, hogy a jótállás nem csak szerződéshez, hanem magához a dologhoz is kapcsolódik, hiszen a jótállási jogokat a dolog mindenkori tulajdonosa érvényesítheti.

Jelentősen változik a jótállási igény érvényesítésének a határideje. A jótállási határidőben felismert és a kötelezettel közölt jótállási igény a felhívásban tűzött határidő elteltétől számított három hónapos jogvesztő határidőn belül érvényesíthető bíróság előtt (akkor is, ha a jótállási idő közben már eltelt).

Az új Ptk. a korábbtól elérően **jogszatosság** jogintézményét nem az adásvételnél, hanem a szerződések általános szabályai között szabályozza, mint a jogilag hibás teljesítés jogkövetkezményét. A jogszatosság ugyanis nem csak egyes szerződésfajtákhoz kötődik, hanem irányadó valamennyi tulajdonjog, más jog vagy követelés visszerthes átruházására irányuló, továbbá használatra vagy hasznosításra irányuló szerződéseknél is.

A teljesítés szabályai között kell megemlítenünk a következő új lehetőségeket:

Régi magánjogunkban ismert jogintézmény „felújításaként” szabályozza a törvény a teljesítés átvállalást [6:205. §], ami csak a két kötelezett egymás közötti viszonyában hatályos; valamint a tartozás elvállalást [6:206. §], amikor az új adós a régi adós mellé lép, és kötelezetti egyetemlegesség keletkezik.

Jogátruházás, amikor a jogosult a – törvényben meghatározott feltételek esetén – jogát átruházhatja.

Új jogintézmény szintén a szerződésátruházás⁴⁷ ami az egész szerződési pozíció, vagyis az egyik felet megillető jogok és kötelezettségek összességének az átruházását jelenti. A szerződésátruházás a kilépő fél, a belépő fél és a szerződésben maradó fél közötti háromoldalú megállapodással történik.

Miért fontos? Vállalkozóként tudjunk ezekről a lehetőségekről is, hiszen ezek a már ismert szerződéses biztosítékok (pl: kötbér) mellett alternatívát jelenthetnek, vagyis egy fenti ügylettel esetlegesen hamarabb pénzhez jut a vállalkozás, mint a partner szankciókkal való fenyegetésével.

Különös rész (egyes szerződések)

E témakör tartalmazza azokat a tipikus szerződéseket, illetve ezek lényegi szabályait, melyeket a mindennapi életben egyébként is használunk.

Érdekes, hogy a még oly régi szerződéstípusoknál is (pl: adásvétel) merülnek fel újabb szabályozandó kérdések, így korántsem leíró jellegű a Törvénykönyv.

Írásunkban nyilván nem lehet cél valamennyi szerződés vagy újdonság feltárása, megmagyarázása, ezért ezeknél az igen sok és szerteágazó szabályoknál inkább csak a tényleg fontos vagy érdekesebbnek tűnő szerződéstípusokat vagy újdonságként ható szabályokat jelöljük meg.

Fontos azt is hozzátenni, hogy a Polgári Törvénykönyv szabályai döntően diszpozitívak, vagyok eltérést engednek meg. Ez azt jelenti, hogy vannak egyes szabályok, amiktől tilos eltérni, ilyenkor konkrétan szerepel, hogy a szabálytól való eltérő kikötés semmis. És persze a többi szabálytól a felek,

⁴⁷ Ptk. 6:208–211. §

amikor szerződnek egymással, eltérően rendelkezhetnek (pl: bérleti szerződésben foglalt rendes felmondási idő).

Mindezek előre bocsátása mellett nézzük az érdekesebb változásokat, újdonságokat.

Adásvételi szerződés

Az adásvételi szerződés szabályozási koncepciója nem változott, ezen szerződésfajta természetesen a vagyontárgyak átruházásának tipikus jogcíme.

Bár más szerződéstípus is irányul tulajdonátruházásra (pl. bizomány, kölcsön), e jogviszonyoknak nem a tulajdonátruházás a jellegadó sajátossága. Az alapkoncepció változatlanlansága mellett az adásvételi szerződés szabályozása több ponton változik a Ptk.-ban.

Újdonság a Ptk.-ban, hogy az adásvételi szerződés tárgya nem csak dolog, hanem jog és követelés is lehet [6:215. § (3) bek.].

A Ptk. a tulajdonjog-fenntartás jogintézményét megőrzi, ugyanakkor annak szabályát lényegesen **megváltoztatja** azáltal, hogy kötelezővé teszi a tulajdonjog-fenntartás bejegyzését, illetve feljegyzését.⁴⁸

Külön (és a fogyasztókat igencsak védő és részletes) szabályok vonatkoznak a fogyasztókkal kötött szerződésre.

Itt kell mindenképpen megjegyeznünk, hogy az új Ptk. rendszerében a fogyasztó csak a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró **természetes személy**⁴⁹ lehet, azaz a régi Ptk.-hoz képest szűkebben került meghatározásra e fogalom.

Nézzünk néhány fogyasztót védő szabályt:

- a) Kárveszély átszállása fogyasztói adásvétel esetén:⁵⁰
Ha az eladó vállalkozás és a vevő fogyasztó, és az eladó vállalja a dolog vevőhöz történő eljuttatását, a kárveszély akkor száll át a vevőre, amikor

⁴⁸ Ingatlan esetén a tulajdonjog-fenntartást az ingatlan-nyilvántartásba kell feljegyezni, míg ingók esetén a hitelbiztosítéki nyilvántartásba kell bejegyezni azzal, hogy lajstromozott ingók (repülőgépek, hajók) esetén a hitelbiztosítéki nyilvántartás helyett az adott lajstromban történik a bejegyzés. Lásd: 6:216. §

⁴⁹ Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 3. pont.

⁵⁰ Ptk. 6:219. §

a vevő vagy az általa kijelölt harmadik személy birtokba veszi a dolgot. A kárveszély a fuvarozónak történő átadáskor átszáll a vevőre, ha a fuvarozót a vevő bízta meg, feltéve, hogy a fuvarozót nem az eladó ajánlotta.

- b) Az eladó késedelmének jogkövetkezményei fogyasztói adásvétel esetén:⁵¹
- Ha az eladó vállalkozás és a vevő fogyasztó, a felek eltérő megállapodásának hiányában, az eladó a szerződés megkötését követően késedelem nélkül, de legkésőbb harminc napon belül köteles a vevő rendelkezésére bocsátani a dolgot.
 - Az eladó késedelme esetén a vevő jogosult póthatáridőt tűzni. Ha az eladó a póthatáridőn belül nem teljesít, a vevő jogosult a szerződéstől elállni.
 - A vevő póthatáridő tűzése nélkül jogosult a szerződéstől elállni, ha
 - az eladó a szerződés teljesítését megtagadta; vagy
 - a szerződést a felek megállapodása szerint vagy a szolgáltatás felismerhető rendeltetésénél fogva a meghatározott teljesítési időben – és nem máskor – kellett volna teljesíteni.

Külön kiemelendő, hogy a Ptk. lényegesen átalakítja az elővásárlási jog szabályait. Ezek közül a legfontosabb, hogy az ajánlatot teljes terjedelmében közölni kell a jogosulttal.

Újdonság, hogy megjelenik az eladási jog jogintézménye, ez a vételi jog fordítottja, vagyis eladási jogot szerzünk szerződéssel, mely alapján egyoldalú jognyilatkozatunkkal eladhatjuk a dolgot a meghatározott vételáron.

A VÁLLALKOZÁSI TÍPUSÚ SZERZŐDÉSEK

Ezek a szerződések valamilyen eredmény létrehozását célozzák meg, ahogy ezen a néven a hétköznapiakban is jelöljük.

Sajnos a régi Ptk. sok részletszabályt nem mondott ki, így az új törvény kénytelen ezeket pótolni.

⁵¹ Ptk. 6:220. §

Ilyen pótlás az alapkötelezettségek részletezése, melyet alapvető jellege miatt jó, ha mindenki megismer:

„A tevékenység végzésének feltételeit a vállalkozó úgy köteles megszervezni, hogy biztosítsa a tevékenység biztonságos, szakszerű, gazdaságos és határidőre történő befejezését.

Ha a mű előállításához valamilyen anyag szükséges, azt a vállalkozó köteles beszerezni.”⁵²

A vállalkozási szerződés

A vállalkozási szerződés szabályai közt végre pontosan megjelennek a rendszerváltást követő évek megrendelői körében igen gyakran alkalmazott visszaélések lecsökkentésére irányuló törekvések, így:

- A Ptk. a **többletmunka** fogalmát a vállalkozási szerződés tartalmát képező, de a vállalkozói díj meghatározásánál figyelembe nem vett munkán túl **kiterjesztette az olyan munkára is, amely nélkül a mű rendeltetésszerű használatra alkalmas megvalósítása nem történhet meg.**
- A **pótmunka fogalmát a Ptk. megszorította**, csak akkor lehetséges, ha elvégzése nem teszi a vállalkozó feladatát aránytalanul terhesebbé.
- Azt a kérdést, hogy a többlet- és a pótmunkáért jár-e díj, az alábbiak szerint rendezi:
A vállalkozói díjat szabadon határozhatják meg a felek. A gyakorlatban kétféle díjmegállapítás terjedt el: az átalánydíj és az utólagos tételes elszámolás. Fontos kérdés, hogy átalány díj esetén van-e lehetőség a többletmunka és a pótmunka ellenértékét igényelni. Az új Ptk. pontosítja, hogy átalánydíjas munkánál a többletmunka ellenértékét a vállalkozó nem jogosult követelni, míg a pótmunkáét igen.⁵³

A Ptk. egyértelművé teszi, hogy az átadás-átvétel során felfedezett hiba csak akkor ad alapot az átvétel megtagadására, ha a hiba, illetve annak kijavítása vagy pótlása a rendeltetésszerű használatot akadályozza. Apró hiba esetén a megrendelő szavatossági jogait érvényesítheti, de az átvételt nem tagadhatja meg.⁵⁴ A Ptk. új szabálya egyértelművé teszi, hogy a megrendelő a teljesítésig bármikor jogosult elállni vagy felmondani. Ebben az esetben nem csupán kártalanítási kötelezettség

⁵² Ptk. 6:239.§ szabályai.

⁵³ Ptk. 6:245. § (1)

⁵⁴ Ptk. 6:247. § (3)

terheli a megrendelőt, hanem köteles a teljesítés arányában a vállalkozói díjat is megfizetni.⁵⁵

Utazási szerződés

E körben lényeges változás nem történt, mégis azért említjük meg, mert ezen szerződés típusnál a Ptk. érvényességi kellékké teszi az írásbeliséget.⁵⁶

Mezőgazdasági vállalkozási szerződés

A Ptk. megszüntette a mezőgazdasági termékértékesítési szerződést, helyette került új jogintézményként bevezetésre a mezőgazdasági vállalkozási szerződés. Mezőgazdasági vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó a megrendelő tulajdonában álló állat nevelésére, vagy terménynek a megrendelő tulajdonában álló területen való megtermelésére, a megrendelő díj fizetésére köteles.

Külön felelősségi szabályként került meghatározásra, hogy a vállalkozó a szerződésnek az állat vagy a termény betegsége miatti lehetetlenné válásáért nem felelős, ha a megbetegedést az ellenőrzési körén kívüli elháríthatatlan ok idézte elő. Ebben az esetben a vállalkozót arányos díj illeti meg. A megrendelő által elszámolásra vagy előlegként adott szolgáltatások visszafizetését a termelő nem tagadhatja meg azon az alapon, hogy azok a termelés eredményéből nem fedezhetők.⁵⁷

Közszolgáltatási szerződés

Teljesen új szerződés típus a közszolgáltatási szerződés. Az új Ptk. ezen szerződés a vállalkozási szerződések egyik altípusaként szabályozza, mely során előírja, hogy a szolgáltatót szerződéskötési kötelezettség terheli és a díjat utólag fizeti a felhasználó.

A fuvarozási szerződés

A Ptk. változtat a fuvarozás szabályainak elhelyezésén, és a fuvarozási szerződést is a vállalkozási típusú szerződések között helyezi el. A Ptk. lényegesen változás történt fuvarlevélre vonatkozó szabályok tekintetében. A feladónak biztosítja ugyanakkor a Ptk. azt a jogot, hogy a küldemény átvételének az igazolását kérje.⁵⁸

A speciális felelősségi szabályok mellett eltér a fuvarozási szerződés alapján támasztható igények elévülésének a határideje is az általános

55 Ptk. 6:249. §

56 Ptk. 6:254. § (2)

57 Ptk. 6:255. §

58 Ptk. 6:258. § (1)

szabályoktól. Az ötéves általános elévülési határidővel szemben fuvarozás esetén az igények egy év alatt évülnek el.⁵⁹

A MEGBÍZÁSI TÍPUSÚ SZERZŐDÉSEK

Megbízási szerződés

A szabályozása tartalmilag lényegében megegyezik a korábbi Ptk.-val, egyetlen kivétel a költségek előlegezése, ugyanis az új Ptk. ezt már a megbízott kötelezettségévé teszi.

A közvetítői szerződés

A hazai jogban elsőként az önálló kereskedelmi, ügynöki szerződésekről szóló 2000. évi CXVII. tv. szabályozta azt a jogviszonyt, amely alapján valaki nem munkaviszony keretében, díjazás ellenében állandó jellegű megbízás alapján áruk adásvételét, vagy az árukra vonatkozó más szerződést, szolgáltatást, vagyoni értékű jogot, értékpapírra vonatkozó szerződést, vagy tőzsdei ügyletet közvetít.

A közvetítés lehet tartós vagy nem tartós (eseti) jellegű. Az eseti közvetítés tárgya azonban a szerződéskötés nem lehet. A tartós közvetítői szerződésnél fontos tudnunk, hogy ha a közvetítő az általa közvetített szerződés megkötésére jogosult, a képviselési joga minden olyan jognyilatkozat megtételére kiterjed, amely a közvetített szerződések teljesítésével rendszerint együtt jár. Ez a jog nem foglalja magában a már megkötött szerződések módosításához, a pénzátvételéhez és a fizetési határidő megállapításához való jogot.

A bizalmi vagyonkezelési szerződés

Teljesen új jogintézmény, amely alapján a vagyonkezelő a vagyonrendelő által tulajdonába adott dolgok, ráruházott jogok és követelések (a továbbiakban: kezelt vagyon) saját nevében a kedvezményezett javára történő kezelésére, a vagyonrendelő díjfizetésére köteles. A szerződést írásba kell foglalni.⁶⁰

59 6:270. §

60 Ptk. 6:310. §

A HASZNÁLATI SZERZŐDÉSEK

A bérleti szerződés

A legtipikusabb használati szerződés a bérleti szerződés. Ennél a szerződéstípusnál a lényegi újdonság a határozatlan időre kötött szerződés rendes felmondásának szabályainál van, hiszen itt a törvény meghatározza a felmondás idejét (a diszpozitív szabályozásból adódóan arra az esetre, ha a felek ezt nem teszik meg a szerződésben):

A határozatlan időre kötött szerződést bármelyik fél rendes felmondással felmondhatja

- a) napi bérleti díj kikötése esetén bármikor, egyik napról a másikra;
- b) heti bérleti díj kikötése esetén a hét végére, legkésőbb a hét első napján;
- c) havi bérleti díj kikötése esetén a hónap végére, legkésőbb a hónap tizenötödik napjáig;
- d) hosszabb időszakra kikötött bérleti díj esetén a szerződésben meghatározott időszak végére, legkésőbb az azt megelőző harmincadik napig.

Újdonság e körben, hogy a határozott időre kötött szerződés rendes felmondással szintén felmondható, ekkor a törvényes felmondási idő betartásával idő előtt gyakorolható felmondási jog esetén a hónap végére, legkésőbb a hónap tizenötödik napjáig.

A FORGALMAZÁSI ÉS A JOGBÉRLETI (FRANCHISE) SZERZŐDÉS

Ezen szerződés típusok, az eddigi a gyakorlatban létező atipikus szerződések voltak, amelyeket az új Ptk. törvényi szintre emelt.

A forgalmazási szerződés

Forgalmazási szerződés alapján a szállító meghatározott ingó dolognak (e fejezet alkalmazásában: termék) a forgalmazó részére történő eladására, a forgalmazó a terméknek a szállítótól történő megvételére és annak saját nevében és saját javára történő eladására köteles.⁶¹

A jogbérleti (franchise) szerződés

Új szerződéstípusként jelenik meg a Ptk.-ban a «jogbérleti (franchise) szerződés», amely a franchise jogviszonyt van hivatva szabályozni. A 6:376. § fogal-

61 Ptk. 6:372. §

ma egyfajta joghasznosítási megállapodásként fogja fel a franchise jogviszony lényegét, valamint a franchise jogviszony sokszínűségéből kiragadva néhány kérdést szabályoz pusztán. A törvényi szabályozás diszpozitív, vagyis a felek jogviszonyukat a törvényi szabályozástól függetlenül eltérően, illetve azt kiegészítve rendezhetik.⁶²

A HITEL- ÉS A SZÁMLASZERZŐDÉSEK

Az új Ptk. Hatodik könyvének harmadik részében a XX. Cím alatt szabályozza a pénz- és hitel- jogviszonyok nevesített szerződéseit, amelyek a régi Ptk. bank- és hitelviszonyokat szabályozó szerződés típusai helyébe léptek, teljeseen újraszabályozva ezeket a szerződéstípusokat.

Ezen cím alatt szabályozott jogviszonyok rendező elvei közül az alábbiakat kell kiemelni:

- A cím nevének megváltozása mögött az a jogalkotói szándék áll, hogy az elsődleges rendező elv az ügylet tárgya (a jelleg adó szolgáltatás) legyen, ne pedig a jogügyletben megjelenő alanyok milyensége.
- Az új koncepció szerint a törvényben nevesített típusú szerződések keretjellegű szabályozást kaptak.
- Az új Ptk.-ban a gyakorlatban mindennaposá vált, legfontosabb szerződési változatok tipizált szerződések körében jelennek meg.
- Érvényesül a kötelmi jog különös részére is irányadó diszpozitivitás elve is. Azaz a pénz- és hitel jogviszonyt szabályozó rendelkezések – csekély kivétellel – diszpozitívak.
- A jogalkotó sok éves lemaradása eléggé tetten érhető, hiszen az itt szereplő szerződések szabályai a mindennapi életben, a pénzügyi életben, már rég elterjedt, a hétköznapi életben használt.

A hitelszerződés

Az új Ptk. legfontosabb koncepcionális változtatása az, hogy a szerződést kötő jogalanyok körében hitelnyújtóként bármely személy szerepelhet. Az új Ptk. nem írja elő a hitelszerződés írásba foglalását.

A kölcsönszerződés

Jellemző az utólagos kodifikáció például a rendelkezésre tartási díj meghatározásában.

62 Polgári jog I-III. - Kommentár a gyakorlat számára, 2014 (HVG-ORAC, 2852 A/5 oldal)

A fizetési megbízási szerződés

A fizetési megbízási szerződésnek nem volt a régi Ptk.-ban előzménye. Az új Ptk. szerint a fizetési megbízási szerződés a fizetésiszámla-szerződéstől elkülönülő, de a gyakorlatban ahhoz szorosan kapcsolódó szerződéstípus. A fizetés teljesítése a fizetési megbízási alapján történik, amelyet a számlavezető a fizetésiszámla-szerződés alapján köteles befogadni. A Ptk. ezért a fizetési megbízási szerződés lényegként emeli ki, hogy annak alapján a megbízott meghatározott pénzüsszegnek a megbízó utasítása szerint, a kedvezményezett részére történő kifizetésére, a megbízó pedig díj fizetésére köteles.⁶³

A faktoring szerződés

A faktoring is most került be a szerződések „elit klubjába” annak ellenére, hogy még hazánkban is rendre alkalmazott módszer:

Factoring szerződés alapján ugyanis a faktor meghatározott pénzüsszeg fizetésére, az adós harmadik személlyel szembeni követelésének a faktorra engedményezésére köteles; ha az engedményezett követelés esedékességgel a kötelezett nem teljesít, az adós a kapott összeg visszafizetésére és kamat fizetésére, a faktor a követelés visszaengedményezésére köteles.⁶⁴

A pénzügyi lízingszerződés

A korábban is már létező atipikus szerződés végre törvényi definíciót kapott az új Ptk.-ban való nevesítéssel.

A BIZTOSÍTÉKI SZERZŐDÉSEK

A kezességi szerződés⁶⁵

A kezesség terén alapvető változások történtek; ezek a változások a kezesség mint biztosíték csökkenésével járhatnak, ugyanis a kezesség szabályai közül ki lett véve a szerződésen alapuló készfizető kezesség. Ez azt jelenti, hogy döntően sortartásos kezességi jellege van a szabályrendszernek, vagyis a kezes teljesítési kötelezettsége nem feltétlen, hanem főszabály szerint a kötelezett nem teljesítéséhez, mint feltételhez kötött.

⁶³ Ptk. 6:400.§-

⁶⁴ Ptk. 6:405. §

⁶⁵ Ptk. 6:416. §

Miért fontos? Mert a kezesség járulékos jellege (feltételhez kötöttsége) erősödik, ezáltal – mint azt a magyar lakosságnál láthatjuk – hirtelen ötlettől vezérelve nem válik a kezes kiszolgáltatottá az adós számára. Például két fiatal összeköltözött még korábban és a fiatal lány szeretett volna autót. A vásárlás hitelre történt, a fiú készfizető kezességével. Nagyjából két év után élettársi kapcsolatuk megszakadt, azonban a hitelező bank a készfizető kezesség révén folyton összekapcsolta - összekapcsolja az életüket.

A feltételhez kötött kezességet sortartó kezességnek nevezzük. A sortartó kezest a sortartás kifogása illeti meg, vagyis a kezes mindaddig megtagadhatja a teljesítést, ameddig a jogosult nem igazolja, hogy a követelést a főkötelezettel szemben megkísérelte behajtani, de az ésszerű időn belül nem vezetett eredményre. Ez a szabály azonban a kötelezett és a kezesek együttes perlését nem gátolja.

A készfizető kezesség esetei leszűkültek, így a kezest nem illeti meg a sortartás kifogása, ha

- a) a követelés kötelezettől való behajtása a kötelezett lakóhelyének, szokásos tartózkodási helyének, telephelyének vagy székhelyének megváltozása következtében lényegesen megnehezült;
- b) a jogosult a kötelezettel szembeni egyéb követelése behajtása végett végrehajtást vezetett a kötelezett vagyona és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést; vagy
- c) a kötelezett csődeljárásban fizetési haladékat kapott vagy ellene felszámolás indult.

A kezesség speciális esetei

A kezességnek vannak speciális esetei is, így például:

- *Kártalanító kezesség:* Ha a kezes kifejezetten a követelésnek a kötelezettől be nem hajtható részéért vállalt felelősséget. Ilyenkor a jogosult akkor követelheti a kezestől a biztosított követelés kielégítését, ha végrehajtást vezetett a kötelezett vagyona, és a végrehajtás során a követelés nem nyert kielégítést.
- *Alkezesség:* Ha a kezes kötelezettségéért kezességet vállal egy másik személy. Ekkor ha ő kielégíti a jogosult követelését, a követelés erejé-

ig mindazon jogokat is érvényesítheti, amelyeket a kezes érvényesíthetett volna, ha a jogosult követelését kielégíti.

- *A határozott időre vállalt kezesség:* Határozott időre vállalt készfizető kezesség esetén a határozott idő letelte után a kezes szabadul a kötelezettség alól.
- *A határozatlan időre vállalt kezesség:* Ha a határozatlan időre vállalt kezesség a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló vagy a jövőben keletkező valamennyi kötelezettségét biztosítja, a kezes három hónapos felmondási idővel megszüntetheti a kezességi szerződést.
- *Fogyasztó által vállalt kezesség:* Ekkor a jogosult köteles a fogyasztót a kezességi szerződés létrejöttét megelőzően tájékoztatni
 - a kezes jogairól és kötelezettségeiről; és
 - a kötelezett helyzetéből vagy a kötelezettség természetéből fakadó, a hitelező előtt ismert különleges kockázatokról.
 Ha a jogosult nem tesz eleget az (1) bekezdés szerinti kötelezettségének, a kezes határidő nélkül jogosult a szerződéstől elállni. Ha a fogyasztó a kötelezettnek a jogosulttal szemben fennálló valamennyi kötelezettségéért vagy meghatározott jogviszony alapján fennálló valamennyi kötelezettségéért vállalt kezességet, a kezesség akkor érvényes, ha a szerződésben meghatározták azt a legmagasabb összeget, amelynek erejéig a kezes felel a jogosult tartozásáért.

A garanciaszerződés

A garanciavállalásnak biztosítéki szerepe van, a garanciaszerződés, illetve a garanciavállaló nyilatkozat éppen úgy személyi biztosíték, mint a kezesség. A biztosítéki jellegétől függetlenül a garanciaszerződés önálló jogviszonyt hoz létre a garantőr és jogosult között, ezért a jogintézmény a kötelmi jog különös részébe, az egyes szerződések közé került elhelyezésre.

A kezességtől eltérően azonban a garancia jellemzően nem szerződés. A garanciavállaló nyilatkozat egyoldalú jognyilatkozat, amelyből a törvény erejénél fogva kötelelem keletkezik a Ptk. 6:2. § (2) bekezdése alapján. Ezzel egyenértékű az is, ha a garantőr és a jogosult a garanciavállalás tekintetében szerződést köt. A garanciavállalás akár szerződéssel, akár egyoldalú jognyilatkozattal jön létre, az így létrejövő jogviszonyra ugyanazon szabályokat kell alkalmazni.

Fontos megjegyezni, hogy míg a kezesség járulékos biztosíték, addig a garanciaszerződés nem járulékos.

A BIZTOSÍTÁSI SZERZŐDÉSEK

A biztosítási szerződés

Az új Ptk. a biztosító főkötelezettségét a szerződésben meghatározott kockázatra történő fedezet nyújtásában jelöli meg. A biztosító szolgáltatása így két részből áll: egyrészt a kockázat viseléséből (fedezet nyújtásából), másrészt a biztosítási esemény bekövetkezését követően a biztosítási szolgáltatás teljesítéséből.

Az új Ptk nem definiálja, hogy mi lehet biztosítási esemény, ezt a felek szabadon határozhatják meg szerződésükben.

Az új Ptk. a biztosítási szerződéseket a biztosítási szolgáltatás típusai alapján rendezi alapvetően két típusba:

- **Kárbiztosítási szerződésről** akkor van szó, ha a biztosítási szolgáltatás a biztosított kárának megtérítésében vagy a biztosított részére nyújtott más szolgáltatás teljesítésében áll.
- **Összebiztosítási szerződésről** akkor van szó, ha a biztosítónak a szerződésben meghatározott összeg megfizetésével kell teljesítenie. A felek a szerződéses szabadság alapján azonban konkrét szerződésükben a két típus elemeit vegyíthetik.

A kárbiztosítási szerződés⁶⁶

Kárbiztosítási szerződésről akkor van szó, ha a biztosító szolgáltatása a biztosított kárának megtérítésében vagy a biztosított részére nyújtott más szolgáltatás teljesítésében áll. Az új Ptk. a kárbiztosítási szerződések általános szabályai között azokat a rendelkezéseket helyezi el, amelyeket a vagyonbiztosításra és – speciális szabály hiányában – a felelősségbiztosításra is alkalmazni kell.

A felelősségbiztosítási szerződés⁶⁷

Az új Ptk. annyiban egészíti ki a régi Ptk. 559. § (1) bekezdésének szabályozását, hogy a biztosítónak a **szerződésben megállapított módon** – és nemcsak abban a mértékben – **kell a biztosítottat a kár megtérítése alól mentesítenie.**

⁶⁶ Ptk. 6:439. § (2)

⁶⁷ Ptk. 6:470. §

Az új Ptk. kiegészíti a korábbi rendelkezéseket, amelyek részletesen rendezik az eljárási költségek előlegezésének, valamint a jogi képviselő költségeinek és a kamatok megtérítési kötelezettségének kérdéseit.

Az összegbiztosítási szerződések⁶⁸

Az új Ptk. összegbiztosítási szerződés néven szabályozza azokat a szerződéseket, amelyekben a biztosítónak a szerződésben meghatározott összeg megfizetésével kell szolgáltatását teljesítenie [6:439. § (2) bekezdés]. Ide tartoznak az életbiztosítási és a balesetbiztosítási szerződések.

Az egészségbiztosítási szerződés

Jelentős változás, hogy az új Ptk. bevezeti az egészségbiztosítási szerződést, mint nevesített biztosítási szerződést. A törvény ugyanakkor nem ad részletes szabályozást, hanem csak meghatározza ezen szerződés fogalmát, és nagyrészt utaló szabályokkal rendezi e jogviszony szabályait.

⁶⁸ Ptk. 6:475. §

7. Öröklési jog

Az öröklési jog területén is van újdonság, mégpedig a házastárs öröklésének újraszabályozása. Az új rendelkezések szerint a házastárs a leszármazó örökös-höz hasonló hagyatéki juttatásban részesül:

Az örökgyó házastársát leszármazó örökös mellett megilleti:

- a)* a holtig tartó hasznélvezeti jog az örökgyóval közösen lakott lakáson és a hozzá tartozó berendezési és felszerelési tárgyakon; és
 - b)* egy gyermekrészt a hagyaték többi részéből.
- Ez a hasznélvezeti jog nem korlátozható, és a házastárssal szemben megváltása nem igényelhető.

Osztályos egyezségben a házastárssal a gyermekrészt helyett az egész hagyatékra kiterjedő holtig tartó hasznélvezeti jog biztosítható.

A házastárs ugyanakkor - a jövőre nézve - bármikor igényelheti a hasznélvezeti jog megváltását. A hasznélvezeti jog megváltásának a házastárs és a leszármazó méltányos érdekeinek figyelembevételével kell történnie. A megváltásra kerülő vagyonból a házastársat - természetben vagy pénzben - egy gyermekrészt illeti meg.

8. Az új Ptk. hatályba lépése

Végül, de nem utolsó sorban fontos néhány szót ejteni a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (Továbbiakban: Ptké.) hatályba léptető rendelkezéseiről.

A Ptké.⁶⁹ főszabályként az olyan jogviszonyok tekintetében, amelyek a törvény hatálybalépésekor fennálltak a régi Ptk-t rendeli alkalmazni. A felek azonban megállapodhatnak abban is, hogy a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésüket teljes egészében az új Ptk. hatálya alá helyezik.⁷⁰

A Ptk. hatálybalépése előtt adott határozatlan vagy öt évnél hosszabb időre szóló általános meghatalmazás legkésőbb a Ptk. hatálybalépését követő öt év elteltével hatályát veszti.⁷¹

A Ptké. a kamatra vonatkozó szabályok tekintetében az alábbiakat rögzíti: Ha a Ptk. hatálybalépésekor fennálló jogviszonyból eredő kamatfizetési kötelezettséggel - ide értve a késedelmi kamatfizetési kötelezettséget is - érintett pénztartozás a kamatfeltételek változása esetén kamatmentessé vagy negatív kamatozásúvá válna, a pénztartozást - a felek erre vonatkozó kifejezett eltérő rendelkezése hiányában - 0.01%-os kamattal kamatozóként kell értelmezni mindaddig, amíg a kamat ezt a mértéket meg nem haladja. Ezt a rendelkezést a Ptk. hatálybalépését követően létrejött jogviszonyból eredő pénztartozás tekintetében is alkalmazni kell.⁷²

A felelősség szerződésen kívül okozott kárra vonatkozó szabályok tekintetében (A Ptk. 6:518-6:564. §-ához) a Ptk. szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre, valamint a kártalanításra vonatkozó rendelkezéseit a hatálybalépését követően tanúsított károkozó magatartás - ideértve a mulasztást is - esetén kell alkalmazni.

A Ptk. hatálybalépése előtt megkezdődött, folyamatosan tanúsított károkozó magatartásra akkor is a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni, ha a károkozó magatartás befejezése, illetve a károk bekövetkezése a Ptk. hatálybalépése utáni időpontra esik.⁷³

⁶⁹ Ptké. 50. § (1) bekezdés

⁷⁰ Ptké. 50. § (2) bekezdés

⁷¹ Ptké. 52. §

⁷² Ptké. 52/A. §

⁷³ Ptké. 54.§

9. ZÁRSZÓ

Természetes, hogy ekkora joganyagot ilyen tömören nehéz leírni és egyaránt befogadni is, reméljük azonban, hogy ezen új szabályok megismerésében kis segítséget tudtunk adni.

Érdekesebbé válik az élet, ha tudjuk annak alapvető szabályait is.

Amennyiben sok olyan kérdés merült fel, amit nem tud megoldani vagy inkább szakemberre bízna, forduljon hozzánk bizalommal:

VOSZ - Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetsége
www.vallalkozo.info

10. Felhasznált irodalom

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

Polgári jog I-III. - Kommentár a gyakorlat számára, 2014 (HVG-ORAC)

Szeibert Orsolya: Az új Ptk. Családjogi Könyvének rendelkezései
(Jegyző és Közigazgatás, 2013/4.)